ECOLOGISCH WERKPROTOCOL

BEHOREND BIJ BESTEK

2024-2025 SNOEIEN EN VERWIJDEREN BOMEN

Werkprotocol in het kader van de Wet natuurbescherming voor het zorgvuldig handelen bij ruimtelijke ontwikkelingen beheer en onderhoud

Opgesteld

18 september 2023

gemeente Buren

gemeente Neder-Betuwe

gemeente Tiel

Inhoud

Inleiding **3**

1 Werkbeschrijving **4**

1.1 Werkbeschrijving *4*

1.2 Risicoanalyse *4*

1.3 Werklocatie *4*

1.4 Algemeen zorgvuldig handelen *5*

2 Natuurkalender bestendig beheer en onderhoud **6**

2.1 Beheergroep Bomen *6*

2.2 Beheergroep Bosplantsoen *9*

3 Risicomanagement **13**

3.1 Deskundigheid *13*

3.2 Communicatie *13*

3.3 Ondertekening *14*

BIJLAGE 1 Overzicht beheergroepen gemeente Buren, Tiel en Neder Betuwe. **15**

BIJLAGE 2 Lijst met beschermde soorten **16**

BIJLAGE 3 Indicatieve lijst jaarrond beschermde vogelnesten **18**

BIJLAGE 4 Lijst met in provincie Gelderland vrijgestelde soorten **20**

BIJLAGE 5 Definitie ecologisch deskundige **21**

Inleiding

Het ecologisch werkprotocol is opgesteld om zorg te dragen voor een goede implementatie van de voorwaarden van de ontheffing Wet natuurbescherming en om voldoende zorgplichtig te werken. Het werkprotocol is een document waarin beschreven staat waar en wanneer welke werkzaamheden uitgevoerd kunnen worden en onder welke voorwaarden. Tevens wordt er aangegeven welke maatregelen uitgevoerd dienen te worden.

Dit document zorgt ervoor dat de werkzaamheden uitgevoerd kunnen worden met zo min mogelijk belemmering voor de aanwezige beschermde diersoorten. In het kader van de Wet natuurbescherming eist bevoegd gezag vaak dat dit document op locatie aanwezig is.

1 Werkbeschrijving

1.1 Werkbeschrijving

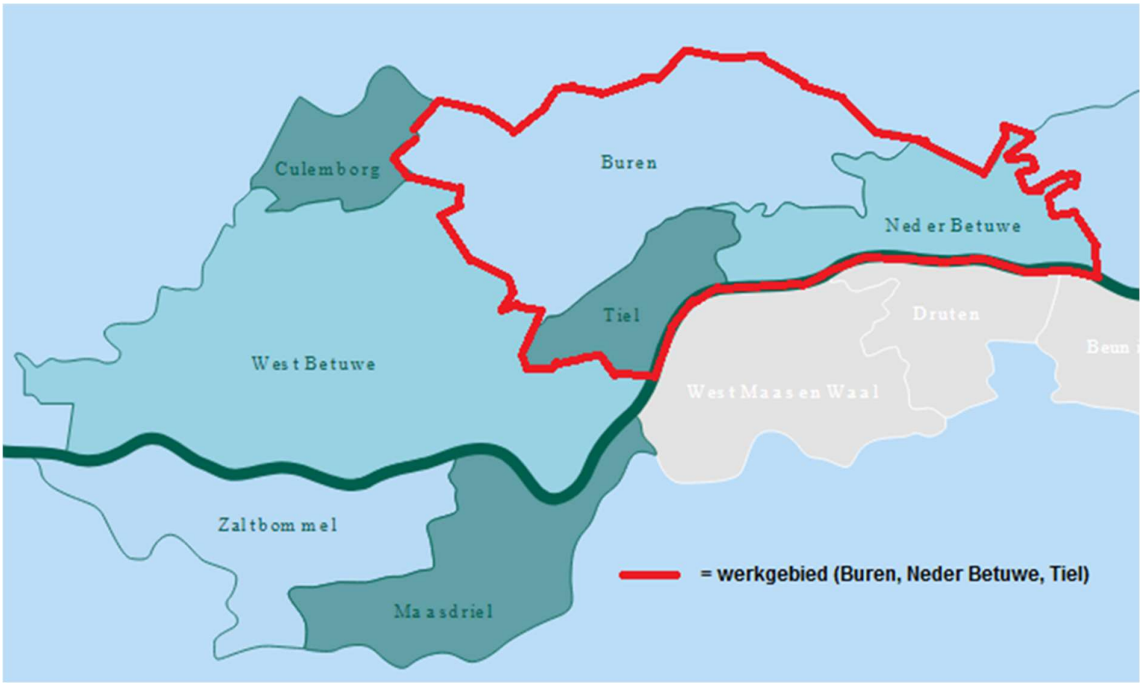
Dit ecologisch werkprotocol hoort bij de uitvoering.
Het betreft groenwerkzaamheden die plaats vinden binnen de gemeentegrenzen van de gemeentes Buren, Tiel en Neder Betuwe, zoals aangegeven staat op *Afbeelding 1*.

1.2 Risicoanalyse

Voor realisatie van deze opdracht is informatie beschikbaar over de werklocatie, werkzaamheden en planning. De soorten zijn op te vragen via de Soortendatabase, Soorten register en Nationale Databank Flora en Fauna.

1.3 Werklocatie

De werklocatie ligt in stedelijk – en landelijk gebied en is gelokaliseerd in de gemeentes Buren, Tiel en Neder Betuwe. Zie onderstaande afbeelding voor de locatieaanduiding.

Afbeelding 1. Werklocatie Tiel

In dit werkgebied komen Natura 2000 gebieden voor, deze gebieden zijn echter in onderhoud bij derden en maken zodoende geen deel uit van dit bestek. Beschermde natuurgebieden zijn ook niet van toepassing.

1.4 Algemeen zorgvuldig handelen

Werkrichting/werktechniek/fasering

- De werkrichting is richting een rustige/natuurlijke locatie zodat dieren daarheen kunnen vluchten. Zorg dat voldoende dekking en schuilmogelijkheden aanwezig zijn in de vluchtrichting en op de locatie waar dieren langs/naar moeten vluchten.
- Rustig (stapvoets) en in een werkrichting werken (van buitenrand bos naar binnen, vanaf de wegkant naar binnen, van buitenrand vijver naar binnen), i.v.m. vluchtroute. Er wordt altijd gewerkt van een afgesloten eind richting een open eind.
- Tijdens het werken in beplanting dient schade aan de bodem zo veel mogelijk te worden voorkomen (bv. inzet banden met lage spanning of handmatig werken).

Geluid, trilling en licht

- Soorten zijn veelal gewend aan een bepaalde omvang van geluid, licht en trilling. De bestaande situatie, voorafgaand aan de werkzaamheden, is dan ook maatgevend voor de werkmethoden en werkafstanden tot een rust- en voortplantingsplaats. Daarom is het noodzakelijk om verstoringsvrije afstand(en) te bepalen door een ecologisch deskundige (zie omschrijving bijlage 5).
- Werkzaamheden in een werkgang uitvoeren; verder geen specifieke geluidswerende maatregelen.
- Werkzaamheden vinden in eerste instantie overdag plaats om verstoring door verlichting te voorkomen. Als werkzaamheden ’s nachts worden uitgevoerd, wordt enkel de werklocatie verlicht en uitstraling naar de omgeving voorkomen.

Aanwezigheid

Schaftkeet niet plaatsen in beschermingszones (rust-, voortplantingsplaats).

Vrijkomend materiaal

Bij voorkeur (waar het kan) snoeihout direct ter plaatse op rillen leggen. Anders afvoeren en onaantrekkelijk maken voor andere beschermde soorten.

2 Natuurkalender bestendig beheer en onderhoud

2.1 Beheergroep Bomen

(Beheergroepen BG, BV, BK, BL; voor bomen in beplanting BB zie Bosplantsoen)
De werkzaamheden betreffen het snoeien, knotten, kappen en vervangen van alleenstaande bomen en bomen die onderdeel van een laan vormen. Het betreft beheergroepen met een beperkte betekenis voor beschermde planten en dieren. Werkzaamheden zijn het gehele jaar door mogelijk zonder maatregelen, indien geen soorten van paragraaf 3.2 en 3.3 Wet Natuurbescherming en (broed)vogels aanwezig zijn in de directe omgeving van de activiteit.

Tabel 2.1 Beheergroep bomen

Periode / Soorten	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Vleermuizen zomerverblijf												
Vleermuizen paarverblijf												
Vleermuizen winterverblijf												
Boommarter												
Bunzing-hermelijn-wezel												
Amfibieën												
Das												
Eekhoorn												
Egel												
Broedvogels												

	Geen maatregelen nodig, wel zorgplicht
	Activiteit uitvoeren onder voorwaarden (zie onder)
	Activiteit niet uitvoeren

Er worden geen werkzaamheden uitgevoerd aan bomen met in gebruik zijnde verblijf- en voortplantingsplaatsen van vleermuizen, eekhoorn en marters, en voortplantingsplaatsen van vogels. Ook bomen in de buurt van een dassenburcht worden ontzien.

Knot op een locatie niet alles tegelijk, zorg dat er altijd genoeg schuil en nest gelegenheid overblijft voor vogels en andere dieren. Rijen knotwilgen zijn verbindingszones, worden gebruikt als migratie routes en zijn een hulpmiddel voor oriëntatie.
In de gele periode kunnen de werkzaamheden worden uitgevoerd, mits de volgende gedragsregels worden gevolgd.

Algemeen

2.1.1 Direct voorafgaand aan de snoeiwerkzaamheden worden geschikte bomen door een ter zake ecologisch deskundige geïnspecteerd op de aanwezigheid van vleermuizen, eekhoorn, boommarter en in gebruik zijnde verblijfplaatsen van vogels. Indien deze aanwezig zijn, wordt de kap achterwege gelaten of uitgesteld tot een moment dat er geen eieren of onvolgroeide jongen aanwezig zijn en de dieren niet in winterrust zijn.

2.1.2 De velrichting is afgekeerd van verblijfplaatsen van beschermde soorten van paragraaf 3.2 en 3.3 Wet Natuurbescherming of van vogels.

Vleermuizen

2.1.3 Bomen met holten, spleten of rottingsgaten geschikt voor vleermuizen worden door een ter zake ecologisch deskundig geïnspecteerd. Lanen met een functie als vliegroute worden gefaseerd vervangen in de winterperiode (oktober – februari). Bij verwijdering van de hele laan gelden de werkzaamheden als ruimtelijke ingreep, zie hiervoor H3.

Boommarter

2.1.4 Bomen met in gebruik zijnde voortplantingsplaatsen worden ongemoeid gelaten. Als de boommarter niet meer op deze plek zit, maar op een andere plek, dan behoort deze verblijfplaats nog steeds tot zijn netwerk van verblijfplaatsen. Om een verblijfplaats te verwijderen is dan ook nog steeds een ontheffing nodig.

Marters

2.1.5 In het leefgebied van bunzing, hermelijn en wezel worden bij werkzaamheden in en aan houtige beplantingen potentiële rust- en voortplantingsplaatsen van deze soorten, zoals bijvoorbeeld (konijnen)holen en gaten, houtstapels, holle bomen en takkenrillen, zo veel mogelijk gespaard.

2.1.6 Bij lijnvormige beplantingen in het leefgebied van deze soorten worden werkzaamheden gefaseerd uitgevoerd, waarbij tevens voldoende ruige en/of dichte begroeiing op de grond gespaard blijft voor dekking tijdens

Eekhoorn

2.1.7 Bomen met in gebruik zijnde voortplantingsplaatsen worden ongemoeid gelaten. Als de eekhoorn niet meer op deze plek zit, maar op een andere plek, dan behoort deze verblijfplaats nog steeds tot zijn netwerk van verblijfplaatsen. Om een verblijfplaats te verwijderen is dan ook nog steeds een ontheffing nodig.

2.1.8 Bomen met in gebruik zijnde winternesten worden ongemoeid gelaten.

Vogels

2.1.9 Bomen met in gebruik zijnde nesten worden tijdens broedseizoen ontzien.

2.1.10 Bomen met jaarrond beschermd nesten worden niet gekapt als er nog eieren of niet-vliegvlugge jongen aanwezig zijn. De bomen worden alleen gekapt als de vogels van categorie 5 (zie uitleg bijlage 3) voldoende alternatieven hebben. Zo nodig worden hiertoe actief alternatieven aangeboden. Dit geldt niet voor vogels die onder categorie 1 t/m 4 vallen.

Das

2.1.11 Werkzaamheden vinden plaats op minimaal 25 m afstand van bewoonde dassenburchten. Bomen mogen niet op dassenburchten terecht komen, de velrichting moet van de burcht zijn afgekeerd.

2.1.12 Werkzaamheden op kleinere afstand vinden uitsluitend plaats in de periode van 1 september – 1 januari, uitsluitend voor zover hierbij geen gebruik gemaakt wordt van rijdend materieel. Na de werkzaamheden moet het territorium inclusief migratieroutes en foerageergebieden worden ontzien en de functionaliteit hiervan worden behouden.

Egel

2.1.13 In het leefgebied van de egel dient tijdens en na kap-, snoei- en knotwerkzaamheden voldoende dekking aanwezig te blijven. Voor egel is daarnaast van belang dat in de winterrustperiode van november tot en met maart, overwinteringslocaties niet worden aangetast. Vrijkomend snoeimateriaal kan in het leefgebied van deze soorten worden achtergelaten en op takkenrillen worden gelegd. Eventueel aanwezige dieren dienen de gelegenheid te krijgen voor de werkzaamheden weg te kunnen vluchten. Bladhopen voor de egel dienen te worden gespaard.

2.2 Beheergroep Bosplantsoen

(Beheergroepen BB, BP0, BP1, BP2, BP3, BP4)

De werkzaamheden betreffen het snoeien, kappen en vervangen van struweel, griend, bossingels, bos en hakhout. Het betreft beheergroepen met een mogelijk grote betekenis voor beschermde planten en dieren. Werkzaamheden zijn het gehele jaar door mogelijk zonder maatregelen, indien geen soorten van paragraaf 3.1, 3.2 en 3.3 Wet Natuurbescherming of (broed)vogels aanwezig zijn in de directe omgeving van de activiteit.

Tabel 2.2 Beheergroep bosplantsoen

Periode / Soorten	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Planten												
Amfibieën												
Reptielen												
Bunzing-hermelijn-wezel												
Boommarter												
Vleermuizen zomerverblijf												
Vleermuizen paarverblijf												
Vleermuizen winterverblijf												
Das												
Eekhoorn												
Egel												
Broedvogels												
Bever												
	Geen maatregelen nodig, wel zorgplicht											
	Activiteit uitvoeren onder voorwaarden (zie onder)											
	Activiteit niet uitvoeren											

Er worden geen werkzaamheden uitgevoerd aan bomen met in gebruik zijnde voortplantingsplaatsen van vleermuizen, eekhoorn, boommarter en vogels. In de gele periode kunnen de werkzaamheden worden uitgevoerd, mits de volgende gedragsregels worden gevolgd.

Algemeen

2.2.1 Direct voorafgaand aan de kap worden geschikte bomen door een ter zake ecologisch deskundige geïnspecteerd op de aanwezigheid van vleermuizen, eekhoorn, boommarter en in gebruik zijnde verblijfplaatsen van vogels. Indien deze aanwezig zijn, wordt de kap achterwege gelaten of uitgesteld tot een moment dat er geen eieren of onvolgroeide jongen aanwezig zijn en de dieren niet in winterrust zijn.

2.2.2 De velrichting is afgekeerd van verblijfplaatsen van beschermde soorten van paragraaf 3.2 en 3.3 Wet Natuurbescherming of van vogels.

Amfibieën

2.2.3 Bij het vellen en verwijderen van materiaal worden voortplantingswateren en hun oeverstroken ontzien (1 maart – 30 september).

2.2.4 Bij het vellen en verwijderen van materiaal worden takken- en bladerhopen, die dienst kunnen doen als overwinteringsplaats, ontzien (1 oktober – 31 maart). Stobben laten staan, takken op rillen leggen.

Reptielen

2.2.5 Bij het vellen en verwijderen van materiaal worden rust- en verblijfplaatsen als bladhopen, oeverstroken, bosranden zoveel mogelijk ontzien (1 maart – 30 september).

2.2.6 Bij het vellen en verwijderen van materiaal worden takken- en bladerhopen, die dienst kunnen doen als overwinteringsplaats, ontzien (1 oktober – 31 maart).

Vleermuizen

2.2.7 Bomen met holten, spleten of rottingsgaten geschikt voor vleermuizen worden ontzien. Lanen met een functie als vliegroute worden gefaseerd gedund in de winterperiode (oktober – februari), zodanig dat de laan als vliegroute intact blijft.

2.2.8 Als het functioneren van de verblijfplaats van de vleermuizen niet is gewaarborgd, wordt een ontheffing aangevraagd. Het functioneren is gewaarborgd indien een ecologisch deskundige heeft vastgesteld dat de verblijfplaats (inclusief toegangen, vliegroutes en essentiële foerageergebieden), gedurende en na afloop van de werkzaamheden niet wordt aangetast of verstoord of dat er voldoende, geschikte, tijdig beschikbare alternatieven aanwezig zijn of zullen worden gecreëerd.

2.2.9 Zomerverblijven: er wordt gewerkt buiten de kraamperiode; werkzaamheden worden uitgevoerd indien de dieren afwezig zijn, hetgeen voorafgaand aan de werkzaamheden wordt vastgesteld door een ter zake ecologisch deskundige.

2.2.10 Paarverblijven & zwermlocaties: er wordt gewerkt buiten de perioden waarin gezwermd, gebaltst en gepaard wordt, hetgeen voorafgaand aan de werkzaamheden wordt vastgesteld door een ter zake ecologisch deskundige.

2.2.11 Winterverblijven: er wordt gewerkt buiten de periode van overwintering; werkzaamheden worden uitgevoerd indien de dieren afwezig zijn, hetgeen voorafgaand aan de werkzaamheden wordt vastgesteld door een ter zake ecologisch deskundige.

Waterspitsmuis

2.2.12 Bij het vellen en verwijderen van materiaal worden oeverstroken langs water met waterspitsmuis ontzien.

Boommarter

2.2.13 Bomen met in gebruik zijnde voortplantingsplaatsen worden ongemoeid gelaten. Als de boommarter niet meer op deze plek zit, maar op een andere plek, dan behoort deze verblijfplaats nog steeds tot zijn netwerk van verblijfplaatsen. Om een verblijfplaats te verwijderen is dan ook nog steeds een ontheffing nodig.

Marters

2.2.14 In het leefgebied van bunzing, hermelijn en wezel worden bij werkzaamheden in en aan houtige beplantingen potentiële rust- en voortplantingsplaatsen van deze soorten, zoals bijvoorbeeld (konijnen)holen en gaten, houtstapels, holle bomen en takkenrillen, zo veel mogelijk gespaard.

2.2.15 Bij lijnvormige beplantingen in het leefgebied van deze soorten worden werkzaamheden gefaseerd uitgevoerd, waarbij tevens voldoende ruige en/of dichte begroeiing op de grond gespaard blijft voor dekking tijdens

Das

2.2.16 Werkzaamheden vinden plaats op minimaal 25 m afstand van bewoonde dassenburchten.

2.2.17 Werkzaamheden op kleinere afstand vinden uitsluitend plaats in de periode van 1 september – 1 januari, uitsluitend voor zover hierbij geen gebruik gemaakt wordt van rijdend materieel. Tijdens en na de werkzaamheden moet het territorium inclusief migratieroutes en foerageergebieden worden ontzien en de functionaliteit hiervan worden behouden.

Eekhoorn

2.2.18 Bomen en onderbeplanting met in gebruik zijnde voortplantingsplaatsen worden ongemoeid gelaten. Als de eekhoorn niet meer op deze plek zit, maar op een andere plek, dan behoort deze verblijfplaats nog steeds tot zijn netwerk van verblijfplaatsen. Om een verblijfplaats te verwijderen is dan ook nog steeds een ontheffing nodig.

2.2.19 Bomen en onderbeplanting met in gebruik zijnde winternesten worden ongemoeid gelaten.

Vogels

2.2.20 Bomen met in gebruik zijnde nesten worden tijdens broedseizoen ontzien.

2.2.21 Bomen met jaarrond beschermd nesten worden niet gekapt als er nog eieren of niet-vliegvlugge jongen aanwezig zijn. De bomen worden alleen gekapt als de vogels van categorie 5 (zie uitleg bijlage 3) voldoende alternatieven hebben. Zo nodig worden hiertoe actief alternatieven aangeboden. Dit geldt niet voor vogels die onder categorie 1 t/m 4 vallen.

Bever

2.2.22 Geen activiteiten of werkzaamheden uitvoeren in perioden met ijsgang. Daarbuiten wordt voordat de werkzaamheden plaatsvinden door een ecologisch deskundige vastgesteld of geen negatieve effecten te verwachten zijn voor burcht of habitat.

2.2.23 In de voortplantingsperiode wordt de burcht met rust gelaten.

Egel

2.2.24 In het leefgebied van de egel dient tijdens en na snoeiwerkzaamheden voldoende dekking aanwezig te blijven. Voor egel is daarnaast van belang dat in de winterrustperiode van november tot en met maart, overwinteringslocaties niet worden aangetast. Vrijkomend snoeimateriaal kan in het leefgebied van deze soorten worden achtergelaten en op takkenrillen worden gelegd.

2.2.25 Per situatie dient door een ecologisch deskundige te worden beoordeeld of het nodig is nieuwe schuilmogelijkheden te creëren door bijvoorbeeld de aanleg van takkenrillen. Eventueel aanwezige dieren dienen de gelegenheid te krijgen voor de werkzaamheden weg te kunnen vluchten. Bladhopen voor de egel dienen te worden gespaard.

3 Risicomanagement

3.1 Deskundigheid

Voor dit werk geldt de volgende borging van deskundigheid:

- Werkvoorbereiding opdrachtnemer:
  - Ecologisch deskundige (gemeente Tiel)
  - Werkvoorbereider (niveau 3)
- Uitvoering:
  - Ecologisch deskundige

Wie doet wat en wanneer toelichten:

Wanneer zich een situatie aandient die gecontroleerd dient te worden, zal het werk stil gelegd worden en wordt de werkvoorbereider van de opdrachtnemer gebeld. Deze zal ter plaatse dan beoordelen wat er gedaan moet worden.

3.2 Communicatie

- Contactpersoon: H. Otter (Werkvoorbereider Avri)
- Overlegmomenten:
  - Startoverleg: Vlak voor aanvang werkzaamheden.
  - Bouwvergadering
  - Oplevering: na afronding werkzaamheden.

3.3 Ondertekening

Overdracht opdrachtgever

Dit ecologisch werkprotocol is aan de opdrachtgever overgedragen:

Namens opdrachtnemer	*Avri*
Handtekening werkvoorbereider	…
Plaats	…
Datum	…

Instructie medewerkers

De instructie over dit ecologisch werkprotocol heeft plaatsgevonden:

Aan wie	*Wanneer (datum)*	*Door wie*
	…	(uitvoerder)
	…	(uitvoerder)

BIJLAGE 1 Overzicht beheergroepen gemeente Buren, Tiel en Neder Betuwe.

Deze bijlage geeft een overzicht van de beheergroepscodes uit het beheersysteem van de gemeente Tiel.

Code	Omschrijving	Eenheid
	1 BOMEN	
	3 BOMEN	
BB	Boom in beplanting	st
BG	Boom in gras	st
BK	Knotbomen	st
BL	Lei- en fruitbomen	st
BV	Boom in verharding	st
PB	Particuliere boom	st
	2 BEPLANTING	
	4 BOSPLANTSOEN	
BP0	Bossingel	m2
BP1	Hakhout	m2
BP2	Parkbos	m2
BP3	Struweel	m2
BP4	Griend	m2

BIJLAGE 2 Lijst met beschermde soorten

Soorten beschermd onder paragraaf 3.2 van de Wet natuurbescherming (artikel 3.5 en 3.8)

Nederlandse naam	Latijnse naam
Planten (4)	
Drijvende waterweegbree	Luronium natans
Groenknolorchis	Liparis loeselii
Kruipend moerasscherm	Apium repens
Zomerschroeforchis	Spiranthes aestivalis
Zoogdieren terrestrisch (8)	
Bever	Castor fiber
Hamster	Cricetus cricetus
Hazelmuis	Muscardinus avellanarius
Euraziatische lynx	Lynx lynx
Noordse woelmuis	Microtus oeconomus
Otter	Lutra lutra
Wilde kat	Felis silvestris
Wolf *)	Canis lupus
Vleermuizen (22)	
Bechsteins vleermuis	Myotis bechsteinii
Bosvleermuis	Nyctalus leisleri
Brandts vleermuis	Myotis brandtii
Franjestaart	Myotis nattereri
Gewone baardvleermuis	Myotis mystacinus ssp. mystacinus
Gewone dwergvleermuis	Pipistrellus pipistrellus
Gewone grootoorvleermuis	Plecotus auritus
Grijze grootoorvleermuis	Plecotus austriacus
Grote hoefijzerneus	Rhinolophus ferrum-equinum
Grote rosse vleermuis	Nyctalus lasiopterus
Ingekorven vleermuis	Myotis emarginatus
Kleine dwergvleermuis	Pipistrellus pygmaeus
Kleine hoefijzerneus	Rhinolophus hipposideros
Laatvlieger	Eptesicus serotinus
Meervleermuis	Myotis dasycneme
Mopsvleermuis	Barbastella barbastellus
Noordse vleermuis	Eptesicus nilssonii
Rosse vleermuis	Nyctalus noctula
Ruige dwergvleermuis	Pipistrellus nathusii
Tweekleurige vleermuis	Vespertilio murinus
Vale vleermuis	Myotis myotis
Watervleermuis	Myotis daubentonii
Zoogdieren marien (5)	
Bruinvis	Phocoena phocoena
Gewone dolfijn	Delphinus delphis
Tuimelaar	Tursiops truncatus
Witflankdolfijn	Lagenorhynchus acutus
Witsnuitdolfijn	Lagenorhynchus albirostris
Vissen (2)	
Houting	Coregonus oxyrinchus
Steur	Acipenser sturio
Amfibieën (8)	
Boomkikker	Hyla arborea
Geelbuikvuurpad	Bombina variegata
Heikikker	Rana arvalis
Kamsalamander	Triturus cristatus
Knoflookpad	Pelobates fuscus
Poelkikker	Rana lessonae
Rugstreeppad	Bufo calamita
Vroedmeesterpad	Alytes obstetricans
Reptielen (3)	
Gladde slang	Coronella austriaca
Muurhagedis	Podarcis muralis
Zandhagedis	Lacerta agilis
Vlinders (7)	
Donker pimpernelblauwtje	Maculinea nausithous
Grote vuurvlinder	Lycaena dispar
Moerasparelmoervlinder *)	Euphydryas aurinia
Pimpernelblauwtje	Maculinea teleius
Teunisbloempijlstaart	Proserpinus proserpina
Tijmblauwtje *)	Maculinea arion
Zilverstreephooibeestje *)	Coenonympha hero
Libellen (8)	
Bronslibel *)	Oxygastra curtisii
Gaffellibel	Ophiogomphus cecilia
Gevlekte witsnuitlibel	Leucorrhinia pectoralis
Groene glazenmaker	Aeshna viridis
Noordse winterjuffer *)	Sympecma paedisca
Oostelijke witsnuitlibel *)	Leucorrhinia albifrons
Rivierrombout	Gomphus flavipes
Sierlijke witsnuitlibel	Leucorrhinia caudalis
Kevers (5)	
Brede geelrandwaterroofkever	Dytiscus lattisimus
Gestreepte waterroofkever	Graphoderus bilineatus
Heldenbok	Cerambyx cerdo
Juchtleerkever	Osmoderma eremita
Vermiljoenkever	Cucujus cinnaberinus
Overige soorten (2)	
Bataafse stroommossel	Unio crassus
Platte schijfhoren	Anisus vorticulus

*) Soorten verdwenen uit Nederland maar die toch beschermd zijn op grond van artikel 3.5 en 3.8 omdat er een gerede kans op terugkeer bestaat

Tabel 1. Europees beschermde soorten, ministerie van Economische Zaken

Soorten beschermd onder paragraaf 3.3 van de Wet natuurbescherming (artikel 3.10 en 3.11)

Nederlandse naam	Latijnse naam
Planten (76)	
Akkerboterbloem *)	Ranunculus arvensis
Akkerdoornzaad *)	Torilis arvensis
Akkerogentroost *)	Odontites vernus vernus
Beklierde ogentroost *)	Euphrasia rostkoviana
Berggamander *)	Teucrium montanum
Bergnachtorchis *)	Platanthera chlorantha
Blaasvaren	Cystopteris fragilis
Blauw guichelheil *)	Anagallis arvensis foemina
Bokkenorchis *)	Himantoglossum hircinum
Bosboterbloem *)	Ranunculus pol. nemorosus
Bosdravik *)	Bromopsis r. benekenii
Brave hendrik *)	Chenopodium bonus-henricus
Brede wolfsmelk *)	Euphorbia platyphyllos
Breed wollegras *)	Eriophorum latifolium
Bruinrode wespenorchis	Epipactis atrorubens
Dennenorchis *)	Goodyera repens
Dreps *)	Bromus secalinus
Echte gamander *)	Teucrium cham. germanicum
Franjegentiaan	Gentianella ciliata
Geelgroene wespenorchis *)	Epipactis muelleri
Geplooide vrouwenmantel *)	Alchemilla subcrenata
Getande veldsla *)	Valerianella dentata
Gevlekt zonneroosje*)	Tuberaria guttata
Glad biggenkruid *)	Hypochaeris glabra
Gladde zegge *)	Carex laevigata
Groene nachtorchis	Coeloglossum viride
Groensteel *)	Asplenium viride
Groot spiegelklokje*)	Legousia speculum-veneris
Grote bosaardbei *)	Fragaria moschata
Grote leeuwenklauw*)	Aphanes arvensis
Honingorchis	Herminium monorchis
Kalkboterbloem *)	Ranunculus polyanthenos ssp. polyanthenoides
Kalketrip *)	Centaurea calcitrapa
Karthuizeranjer *)	Dianthus carthusianorum
Karwijselie *)	Selinum carvifolia
Kleine ereprijs *)	Veronica verna
Kleine Schorseneer *)	Scorzonera humilis
Kleine wolfsmelk *)	Euphorbia exigua
Kluwenklokje	Campanula glomerata
Knollathyrus *)	Lathyrus linifolius
Knolspirea *)	Filipendula vulgaris
Korensla *)	Arnoseris minima
Kranskarwij *)	Carum verticillatum
Kruiptijm *)	Thymus praecox
Lange zonnedauw	Drosera longifolia
Liggende ereprijs *)	Veronica prostrata
Moerasgamander *)	Teucrium scordium
Muurbloem	Erysimum cheiri
Naakte lathyrus *)	Lathyrus aphaca
Naaldenkervel *)	Scandix pecten-veneris
Pijlscheefkelk	Arabis h. sagittata
Roggelelie *)	Lilium bulbiferum croceum
Rood peperboompje *)	Daphne mezereum
Rozenkransje *)	Antennaria dioica
Ruw parelzaad *)	Lithospermum arvense
Stofzaad *)	Monotropa hypopitys
Scherpkruid *)	Asperugo procumbens
Schubvaren	Ceterach officinarum
Schubzegge *)	Carex lepidocarpa
Smalle raai *)	Galeopsis angustifolia
Spits havikskruid *)	Hieracium lactucella
Steenbraam *)	Rubus saxatilis
Stijve wolfsmelk *)	Euphorbia stricta
Tengere distel *)	Carduus tenuiflorus
Tengere veldmuur *)	Minuartia hybrida
Trosgamander *)	Teucrium botrys
Veenbloembies *)	Scheuchzeria palustris
Vliegenorchis	Ophrys insectifera
Vroege ereprijs *)	Veronica praecox
Wilde averuit *)	Artemisia c. campestris
Wilde ridderspoor *)	Consolida regalis
Wilde weit *)	Melampyrum arvense
Wolfskers *)	Atropa bella-donna
Zandwolfsmelk *)	Euphorbia seguieriana
Zinkviooltje	Viola lutea calaminaria
Zweedse kornoelje *)	Cornus suecica
Zoogdieren terrestrisch (31)	
Aardmuis	Microtus agrestis
Boommarter	Martes martes
Bosmuis	Apodemus sylvaticus
Bunzing	Mustela putorius
Damhert	Dama dama
Das	Meles meles
Dwergmuis	Micromys minutus
Dwergspitsmuis	Sorex minutus
Edelhert	Cervus elaphus
Eekhoorn	Sciurus vulgaris
Egel	Erinaceus europaeus
Eikelmuis	Eliomys quercinus
Gewone bosspitsmuis	Sorex araneus
Grote bosmuis	Apodemus flavicollis
Haas	Lepus europaeus
Hermelijn	Mustela erminea
Huisspitsmuis	Crocidura russula
Konijn	Oryctolagus cuniculus
Molmuis *)	Arvicola scherman
Ondergrondse woelmuis	Microtus subterraneus
Ree	Capreolus capreolus
Rosse woelmuis	Clethrionomys glareolus
Steenmarter	Martes foina
Tweekleurige bosspitsmuis	Sorex coronatus
Veldmuis	Microtus arvalis
Veldspitsmuis	Crocidura leucodon
Vos	Vulpes vulpes
Waterspitsmuis	Neomys fodiens
Wezel	Mustela nivalis
Wild zwijn	Sus scrofa
Woelrat	Arvicola terrestris
Zoogdieren marien (2)	
Gewone zeehond	Phoca vitulina
Grijze zeehond	Halichoerus grypus
Amfibieën (8)	
Alpenwater-salamander	Triturus alpestris
Bruine kikker	Rana temporaria
Gewone pad	Bufo bufo
Kleine water-salamander	Triturus vulgaris
Meerkikker	Rana ridibunda
Middelste groene kikker	Rana klepton esculenta
Vinpootsalamander	Triturus helveticus
Vuursalamander	Salamandra salamandra
Reptielen (4)	
Adder	Vipera berus
Hazelworm	Anguis fragilis
Levendbarende hagedis	Lacerta vivipara
Ringslang	Natrix natrix
Vissen (6)	
Beekdonderpad	Cottus rhenanus
Beekprik	Lampetra planeri
Elrits	Phoxinus phoxinus
Gestippelde alver	Alburnoides bipunctatus
Grote modderkruiper	Misgurnus fossilis
Kwabaal *)	Lota lota
Vlinders (20)	
Aardbeivlinder *)	Pyrgus malvae
Bosparelmoer-vlinder *)	Melitaea athalia
Bruin dikkopje	Erynnis tages
Bruine eikenpage *)	Satyrium ilicis
Duinparelmoer-vlinder *)	Argynnis niobe
Gentiaanblauwtje *)	Maculinea alcon
Grote parelmoer-vlinder *)	Argynnis aglaja
Grote vos *)	Nymphalis polychloros
Grote weerschijn-vlinder *)	Apatura iris
Iepenpage	Satyrium w-album
Kleine heivlinder *)	Hipparchia statilinus
Kleine ijsvogel-vlinder *)	Limenitis camilla
Kommavlinder *)	Hesperia comma
Sleedoornpage *)	Thecla betulae
Spiegeldikkopje *)	Heteropterus morpheus
Veenbesblauwtje *)	Plebeius optilete
Veenbesparelmoer-vlinder	Boloria aquilonaris
Veenhooibeestje	Coenonympha tullia
Veldparelmoer-vlinder	Melitaea cinxia
Zilveren maan *)	Boloria selene
Libellen (8)	
Beekrombout *)	Gomphus vulgatissimus
Bosbeekjuffer *)	Calopteryx virgo
Donkere waterjuffer*)	Coenagrion armatum
Gevlekte glanslibel *)	Somatochlora flavomaculata
Gewone bronlibel *)	Cordulegaster boltonii
Hoogveenglanslibel*)	Somatochlora arctica
Kempense heidelibel *)	Sympetrum depressiusculum
Speerwaterjuffer *)	Coenagrion hastulatum
Kevers (1)	
Vliegend hert	Lucanus cervus
Overige soorten (1)	
Europese rivierkreeft	Astacus astacus

*) soort die geen wettelijke bescherming had onder de Flora- en faunawet

Tabel 2. Nationaal beschermde soorten, ministerie van Economische Zaken

BIJLAGE 3 Indicatieve lijst jaarrond beschermde vogelnesten

Op de volgende categorieën nesten zijn de verbodsbepalingen van artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming ook buiten het broedseizoen van toepassing:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: de steenuil);
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeelden: roek, gierzwaluw en huismus);
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk seizoen op dezelfde plaats broeden en daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeelden: ooievaar, kerkuil en slechtvalk);
4. Nesten van vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn (zelf) een nest te bouwen (voorbeelden: boomvalk, buizerd en ransuil).

Nesten die niet het hele jaar door zijn beschermd
Op de volgende categorie gelden in principe de verbodsbepalingen van artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming uitsluitend tijdens het broedseizoen:
5. Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. Deze soorten vragen extra onderzoek, ook al zijn hun nesten niet jaarrond beschermd. Wij adviseren u een ecologisch deskundige op het gebied van vogels in te schakelen om te onderzoeken of er sprake is van zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden, die jaarronde bescherming van de nesten eisen. U gebruikt de lijst als hulpmiddel om te bepalen of ontheffing nodig is voor met name de jaarrond beschermde nesten. U kijkt of er maatregelen mogelijk zijn die maken dat de functionaliteit van het nest behouden blijft.

De bescherming betreft niet alleen de nestplaatsen zelf, maar ook de functionaliteit ervan. Leefgebied en foerageergebied dat noodzakelijk is voor de functionaliteit van de nestplaats is daardoor ook beschermd. De bescherming geldt niet als kan worden aangetoond dat het nest al gedurende een aantal jaren niet meer in gebruik is.

De hiernavolgende lijst is bedoeld als een indicatieve lijst. De soortenlijsten kunnen worden gebruikt als hulpmiddel bij het bepalen of een ontheffing nodig is of dat maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en vaste rust- en verblijfplaatsen van vogels te behouden. De functionaliteit kan bijvoorbeeld worden gewaarborgd door het nemen van mitigerende maatregelen.

Als een jaarrond beschermd nest is aangetroffen en deze door een ingreep zal verdwijnen is minimaal een ecologisch onderzoek nodig. Dit houdt in dat door een ecologisch deskundige moet worden vastgesteld of er voldoende gelegenheid voor de betreffende soort is om zelfstandig in de omgeving een vervangend nest te vinden of te bouwen. Indien dit niet voorhanden is, dan dient alternatieve nestgelegenheid te worden aangeboden. Indien dat niet mogelijk is, dient ontheffing te worden aangevraagd. Het is de verantwoordelijkheid van de gebruiker van de gedragscode om gemotiveerd en gedocumenteerd te bepalen onder welke categorieën een voorkomende vogelsoort valt. De soorten die over voldoende flexibiliteit beschikken om zich elders te vestigen, vallen in de lijst met jaarrond beschermde vogels onder categorie 5.

Soort	B&O	RO	Categorie
Steenuil	x		1
Huismus	x	voorkomen	2
Roek	x	voorkomen	2
Gierzwaluw	x	voorkomen	2
Grote gele kwikstaart	x	voorkomen	3
Kerkuil	x	voorkomen	3
Oehoe	x		3
Ooievaar	x		3
Slechtvalk	x	voorkomen	3
Buizerd	x	voorkomen	4
Boomvalk	x	voorkomen	4
Havik	x	voorkomen	4
Ransuil	x	voorkomen	4
Sperwer	x	voorkomen	4
Wespendief	x	voorkomen	4
Zwarte wouw	x	voorkomen	4
Blauwe reiger	x	voorkomen	5
Boerenzwaluw	x	voorkomen	5
Bonte vliegenvanger	x	voorkomen	5
Boomklever	x	voorkomen	5
Boomkruiper	x	voorkomen	5
Bosuil	x	voorkomen	5
Brilduiker	x		5
Draaihals	x		5
Eidereend	x		5
Ekster	x	voorkomen	5
Gekraagde roodstaart	x	voorkomen	5
Glanskop	x	voorkomen	5
Grauwe vliegenvanger	x	voorkomen	5
Groene specht	x	voorkomen	5
Grote bonte specht	x	voorkomen	5
Hop	x		5
Huiszwaluw	x	voorkomen	5
IJsvogel	x	voorkomen	5
Kleine bonte specht	x	voorkomen	5
Kleine vliegenvanger	x	voorkomen	5
Koolmees	x	voorkomen	5
Kortsnavelboomkruiper	x	voorkomen	5
Oeverzwaluw	x	voorkomen	5
Pimpelmees	x	voorkomen	5
Raaf	x	voorkomen	5
Ruigpootuil	x	voorkomen	5
Spreeuw	x	voorkomen	5
Tapuit	x		5
Torenvalk	x	voorkomen	5
Zeearend	x		5
Zwarte kraai	x	voorkomen	5
Zwarte mees	x	voorkomen	5
Zwarte roodstaart	x	voorkomen	5
Zwarte specht	x	voorkomen	5

Tabel 3. Indicatieve lijst jaarrond beschermde soorten, bron: rvo.nl

BIJLAGE 4 Lijst met in provincie Gelderland vrijgestelde soorten

Zoogdieren

Aardmuis
Bosmuis *
Dwergmuis
Dwergspitsmuis
Egel
Gewone bosspitsmuis
Haas
Huisspitsmuis *
Konijn
Ondergrondse woelmuis
Ree
Rosse woelmuis
Tweekleurige bosspitsmuis
Veldmuis *
Vos
Woelrat

Amfibieën

Bastaardkikker
Bruine kikker
Gewone pad
Kleine watersalamander
Meerkikker

* Hiervoor geldt een aanvullende vrijstelling voor gebouwen en erven

BIJLAGE 5 Definitie ecologisch deskundige

Onder een ecologisch deskundige verstaan we een persoon die in een bepaalde situatie en voor specifieke soorten gevraagd wordt te adviseren en/of te begeleiden, die aantoonbaar zowel een opleiding als kennis en ervaring heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. Een deskundige:

- heeft een afgeronde hbo-of universitaire opleiding, met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; of
- heeft een afgeronde mbo-opleiding, met als zwaartepunt soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van in Nederland in het wild voorkomende planten en dieren;

Daarnaast heeft de deskundige praktijkervaring opgedaan, doordat hij/zij:

- werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals een bureau dat is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en werkzaam is of aangesloten bij de volgende Nederlandse organisaties: Zoogdiervereniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of bescherming.